

>
Lizan Freijisen werkt het kleed af
in het TextielLab, februari 2024.

Pijlers van leven

'Een zachte plek van aandacht,' zo omschreef Lizan Freijisen haar nieuwe kunstwerk voor ARTIS-Groote Museum. In een recent interview, samen met hoofd Groote Museum Karlien Pijnenborg, vertelde ze over de totstandkoming van dit unieke kleed. Niet lang daarna overleed zij totaal onverwachts door een val van haar fiets. We missen een uitzonderlijk kunstenaar en een bijzonder aardig persoon. Reden te meer om stil te staan bij Freijisen en haar werk, dat vanaf dit najaar te zien is in het museum.

Kunstenaar Lizan Freijisen vergrootte schimmels en vochtvlekken uit, die ze vertaalde naar wand- of vloertapijten en behangsels. In 2021 maakte ze voor ARTIS-Micropia *The Fungal Wall*, een wandvullend werk dat de schoonheid van microben laat zien. Karlien Pijnenborg zocht voor het Groote Museum nog een kleed. 'We wilden van de Oostzaal een warme plek maken en haalden geld op via crowdfunding. Een deel van dat bedrag wilde ik graag besteden aan een vloerkleed, maar dat moest wel een verhaal vertellen. Toen ik tijdens de Museumnacht even langsging bij de burens en *The Fungal Wall* zag, dacht ik: "Dat is het. Dat moet bij ons op de vloer!"'

Een woud dat ons draagt

Er was meteen een klik. Freijisen herkende zich in de boodschap van het museum, maar ze viel ook voor het gebouw zelf: 'De kracht van het Groote Museum is, dat architect Evelyn Merckx de geschiedenis zichtbaar heeft gelaten. Je ziet de lagen van de tijd terug in de vlekken en oneffenheden die zijn ontstaan tussen 1855 en 2022.' En laten vlekken nu precies haar fascinatie zijn... Ze laat haar boek uit 2017 zien, dat in 2024 opnieuw verschijnt: *The Living Surface. An alternative biology book on stains* (japsambooks.nl). Het is de fotografische weerslag van jarenlang kijken naar schimmels, doorgesneden agaten, olie in plassen,

beschimmelde petrischaaltjes en ga zo maar door. Freijisen: 'Ik fotografeer oppervlakten die door klimaat worden veroorzaakt of beïnvloed. Deze stollingen van tijd zijn voor mij een eindeloze bron van inspiratie.'

Pijnenborg vroeg Freijisen foto's te maken van vlekken en verkleuringen in het museum. En toen stuitte zij, op weg naar de uitgang, op de funderingspalen van het museum – op het tekstbordje 'pijlers van leven' genoemd. Freijisen: 'Die palen droegen het museum ruim 160 jaar lang, en dat terwijl ze zo smal zijn. En niet alleen ARTIS. Een heel Noors bos is omgehakt om Amsterdam uit het moeras te tillen. Eenmaal thuis viel het op zijn plek: ik moet iets met de draagkracht van die heipaal, met dat onzichtbare woud onder de stad.' Die laatste foto's leverden de inspiratie voor haar werk, dat ook *Pijlers van leven* is gaan heten.

Zij koos de paal-doorsnede met de interessantste tekening. Die vertaalde zij in een reeks schetsen. Daar-

bij bracht ze een 'correctie' aan: de paal zelf is gebarsten, en heeft dus een wigvormige inkeping, die ze heeft 'geheeld'. Pijnenborg: 'Je doet dus aan plastische chirurgie!' Freijisen: 'Ik heb de boom teruggebracht naar het moment voordat de wig is ontstaan. Hout is een hard materiaal. Pas naderhand is dat uitgezet en gebarsten.'

Tuften

'Ik ben me nu aan het verdiepen in de jaarringen. Daarover gaat een deel van de expositie in de Oostzaal.' Tijdens de tentoonstelling zal in de vitrine bovenaan de trap in de Oostzaal namelijk een artistieke installatie te zien zijn over de achtergronden van het kleed. 'In de zomer groeit een boom, in de winter verdicht het hout zich. Je kunt aan de ringen zien hoe het klimaat was, of er genoeg water was, of vuur in het bos. De jaarringen van deze Noorse bomen zitten door de korte seizoenen heel dicht op elkaar, wat de bomen supersterk maakt.' In Freijisens

>
De doorsnede van de Grootte
Museum-heipaal die de inspiratie
vormde voor het kleed.

De achterzijde van het kleed
met een tuftpistool in het
TextielLab, februari 2024.

—
'Dit verandert je
perspectief op
de ruimte, op
verhoudingen en
mogelijk op hoe
je naar de wereld
kijkt. En precies dat
is waar het Grootte
Museum voor
staat.'

^
Lizan Freijens met de schets voor het
kleed in het Grootte Museum.

kleed is het harde hout vertaald naar een zacht materiaal: wol. Freijens ontdekte in 2008 de handtuft-techniek en heeft inmiddels zo'n honderd kleden gemaakt in samenwerking met de tufters van het TextielLab van het TextielMuseum in Tilburg.

In de heipaal wisselen lichte en donkere ringen elkaar af. Freijens vertaalde die naar warme bruinen en groenen, afgewisseld met smalle witte lijnen. 'Omdat je bij het tuften van achteren werkt en in verschillende hoogtes, zijn de kleurovergangen aan de voorkant verrassend. De witte lijnen worden korter afgeknipt, waardoor de langere gekleurde draden er overheen zullen hangen. Het kleed wordt daardoor donkerder dan het ontwerp laat zien.'

Gebruikskunst

Is het niet zonde dat zo'n mooi kleed straks op de grond ligt, waar iedereen er overheen kan lopen?

Pijnenborg: 'Het is een gebruiksvoorwerp, niet alleen een kunstobject. De Oostzaal een plek van samenkomst. We leggen het niet teveel in de loop, met wat planten er omheen wordt het een bijzondere plek. Het zou een prachtig startpunt voor de bomencursus zijn bijvoorbeeld, maar je kunt er ook heerlijk een kinderboek op voorlezen.' Freijens: 'Het oppervlak wordt 3 x 3,5 meter, waardoor je er echt samen op kunt liggen. Je voelt je dan gedragen door zachtheid en verbonden met de aarde. Dit verandert je perspectief op de ruimte, op verhoudingen en mogelijk op hoe je naar de wereld kijkt. En precies dat is waar het Grootte Museum voor staat.'

Pijlers van leven ligt vanaf het najaar in ARTIS-Grootte Museum. De vitrine-expositie *Living Systems* is vanaf dan een half jaar te zien.